

แบบรายงานผลการพัฒนาความรู้ของข้าราชการ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๓

รอบการประเมินที่ ๑

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

ชื่อ-สกุล นายธรรมรัตน์ กังวาลสิงหนาท ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

กลุ่ม/ฝ่าย/สพต. สถานีพัฒนาที่ดินบุรีรัมย์

หัวข้อการพัฒนา การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ (OPEN GOVERNMENT DATA)

สถานที่ การฝึกอบรมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ e-learning ของสถาบัน TDGA

วิทยากร/ผู้ให้ความรู้ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

หน่วยงานที่จัดอบรม สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล (Thailand Digital Government Academy)

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ
- เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

ข้อมูลเปิดภาครัฐ คือ

ข้อมูลเปิดภาครัฐ คือ “ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงและใช้ได้อย่างเสรี ไม่จำกัดแพลตฟอร์ม ไม่เสียค่าใช้จ่าย เผยแพร่ ทำซ้ำ หรือใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์” หรือสรุปได้ว่า คือ ข้อมูลภาครัฐที่ผ่านกระบวนการจัดลำดับชั้นความลับของข้อมูลแล้วว่าเป็น “ข้อมูลสาธารณะ” ผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้งาน วิเคราะห์ หรือดัดแปลงได้ตามความต้องการ

ทำไมจึงต้องเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ

การดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ข้อมูลถือเป็นกุญแจสำคัญที่นำมาใช้สนับสนุนการดำเนินการกิจการต่าง ๆ รวมไปถึงการพัฒนาประเทศในทิศทางต่าง ๆ เช่น นำมาใช้ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจ และสังคมดิจิทัลให้กับทุกภาคส่วน รวมถึงการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาบริการหรือต่อยอดนวัตกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลภาครัฐ ซึ่งมีข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำมาพัฒนาประเทศได้อย่างมหาศาล ดังนั้น ข้อมูลภาครัฐจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม และการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากข้อมูล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนประเทศ

หัวข้อในบทเรียน

๑. ประเภทความสัมพันธ์ของข้อมูล

เอกสารอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลในเชิงโครงสร้างแนวคิด โดยแบ่งความเชื่อมโยงระหว่าง “ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) – ข้อมูลภาครัฐ (Public Sector Information) – ข้อมูลเปิด (Open Data) – ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data)” ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบซ้อนทับกัน กล่าวคือ ข้อมูลภาครัฐเป็นส่วนหนึ่งของ

ข้อมูลขนาดใหญ่ และข้อมูลเปิดก็เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลขนาดใหญ่เช่นกัน ส่วน “ข้อมูลเปิดภาครัฐ” คือข้อมูลภาครัฐที่มีคุณลักษณะเป็นข้อมูลเปิดและสามารถเผยแพร่ต่อสาธารณะได้

ข้อมูลเปิดภาครัฐจึงเป็นจุดตัดของ “ข้อมูลภาครัฐ” กับ “ข้อมูลเปิด” โดยต้องอยู่ในรูปแบบดิจิทัล เข้าถึงได้อย่างเสรี ไม่จำกัดแพลตฟอร์ม ไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถนำไปใช้ซ้ำได้โดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์ นอกจากนี้เอกสารยังเชื่อมโยงแนวคิดกับการจัดทำ “ชุดข้อมูล (Dataset)” และ “บัญชีข้อมูล (Data Catalog)” เพื่อให้ข้อมูลมีโครงสร้างชัดเจน และรองรับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance)

๒. การเตรียมข้อมูลเพื่อเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนเปิดเผยข้อมูล หน่วยงานต้องเตรียมการ ๒ ส่วนสำคัญ ได้แก่ (๑) การพิจารณาคุณลักษณะของข้อมูลเปิดภาครัฐ และ (๒) การประเมินความพร้อมของหน่วยงาน

ในด้านคุณลักษณะข้อมูลเปิด เอกสารกำหนด “คุณลักษณะ ๑๐ ประการ” ได้แก่ ต้องเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary) สมบูรณ์ (Complete) เป็นปัจจุบัน (Timely) เข้าถึงได้ง่าย (Accessible) อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine-readable) ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discriminatory) ไม่มีค่าใช้จ่าย (Free of charge) ไม่จำกัดสิทธิหรือผูกขาดแพลตฟอร์ม (Non-proprietary) ปลอดข้อจำกัดด้านทรัพย์สินทางปัญญา (License-free) และคงอยู่ถาวร (Permanence)

ในด้านความพร้อมของหน่วยงาน ต้องประเมิน ๕ กิจกรรมหลัก ได้แก่ การบริหารจัดการข้อมูลเปิด การสร้างองค์ความรู้และทักษะ การสนับสนุนการนำข้อมูลไปใช้ งบประมาณ และการกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจน หากหน่วยงานยังไม่มีระบบธรรมาภิบาลข้อมูล ต้องสำรวจข้อมูลสาธารณะภายในองค์กรและจัดทำ Data Catalog ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนการเปิดเผย

๓. การพิจารณาชุดข้อมูลคุณภาพสูง

การพิจารณาชุดข้อมูลที่จะเปิดเผย ต้องประเมินทั้ง “คุณค่า” และ “คุณภาพ” ของข้อมูล โดยพิจารณาจากเกณฑ์ เช่น กฎหมายกำหนดให้เปิดเผย ข้อมูลตามภารกิจหน่วยงาน ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้พัฒนาบริการภาครัฐ ข้อมูลที่ประชาชนต้องการใช้ และข้อมูลที่ช่วยสร้างความโปร่งใส เช่น งบประมาณหรือการจัดซื้อจัดจ้าง

ในกรณีที่มีหลายชุดข้อมูล ต้องจัดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาจากคุณค่าของชุดข้อมูล คุณภาพของข้อมูล และความพร้อมในการบริหารจัดการ ชุดข้อมูลที่มีคุณค่าสูง มีคุณภาพดี และสามารถเปิดเผยได้ทันที ควรได้รับการเผยแพร่ก่อน

เอกสารยังเน้นให้พิจารณาด้านกฎหมายอย่างรอบคอบ โดยใช้คำถาม ๔ ประเด็นหลัก ได้แก่ เป็นข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารหรือไม่ เกี่ยวข้องกับความมั่นคงหรือไม่ เป็นข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ และมีกฎหมายเฉพาะกำหนดหรือไม่ หากไม่ผ่านเกณฑ์ทางกฎหมายหรือยังมีปัญหาด้านคุณภาพข้อมูล ต้องปรับปรุงก่อนเปิดเผย ทั้งนี้ หน่วยงานควรมุ่งพัฒนา High Value Datasets ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และนวัตกรรม

๔. ขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูล

กระบวนการเปิดเผยข้อมูลแบ่งเป็น ๑๐ ขั้นตอน ได้แก่

เริ่มจากการสำรวจชุดข้อมูลที่มีอยู่ในหน่วยงาน และพิจารณาชุดข้อมูลที่ควรเปิดเผย จากนั้นจัดลำดับความสำคัญ รวบรวมและจัดทำเป็นชุดข้อมูล (Dataset) ให้มีโครงสร้างชัดเจน ต่อมาคือการจำแนกประเภทข้อมูล และตรวจสอบข้อกำหนด

ก่อนเผยแพร่ต้องเตรียมความพร้อม โดยแปลงไฟล์ให้อยู่ในรูปแบบเปิด เช่น จาก PDF เป็น CSV ตรวจสอบคุณภาพข้อมูล กำจัดข้อมูลซ้ำ ตรวจสอบรูปแบบวันที่ เวลา และมาตรฐานรหัสอ้างอิง พร้อมกำหนดความถี่ในการปรับปรุงข้อมูล และจัดทำ Metadata

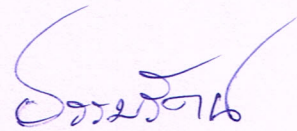
เมื่อเตรียมพร้อมแล้ว ต้องเสนอขออนุมัติจากหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หลังอนุมัติจึงเผยแพร่ผ่านช่องทางที่กำหนด จากนั้นต้องมีการวัดผล (Measurement) และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เช่น แก้ไขข้อผิดพลาด เพิ่มชุดข้อมูลใหม่ตามความต้องการของผู้ใช้ และตั้งเป้าหมายเพิ่มจำนวนชุดข้อมูลในแต่ละปี

๕. การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ

เอกสารกำหนดให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลผ่าน “ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Data.go.th)” ซึ่งพัฒนาโดยสำนักงานพัฒนาการรัฐบาลดิจิทัล (DGA) โดยสามารถดำเนินการได้ ๒ รูปแบบ คือ (๑) นำข้อมูลขึ้นเผยแพร่โดยตรงบนแพลตฟอร์ม และ (๒) เชื่อมโยง API จากเว็บไซต์ของหน่วยงานเข้าสู่ศูนย์กลาง

การเผยแพร่ผ่าน Data.go.th มีประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ไม่ต้องลงทุนพัฒนาแพลตฟอร์มเอง ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ และอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลจากแหล่งรวมศูนย์เดียว พร้อมรองรับ API เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลอัตโนมัติ

ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนรัฐบาลเปิด (Open Government) ส่งเสริมความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และการนำข้อมูลไปสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและนวัตกรรมอย่างยั่งยืน

(นายธรรมรัตน์ กังวาลสิงหนาท)

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

ประกาศนียบัตร

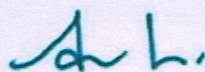
ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

คุณ ธรรมรัตน์ กังवालสิงหนาท

ได้ผ่านการอบรมด้วยระบบการเรียนออนไลน์ในบทเรียน
แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ
(Open Government Data Guideline)

จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้ 1:30 ชั่วโมง

โดยสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล
ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
ให้ ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2569

(นางไอรดา เหลืองวิไล)

รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

รักษาการแทนผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล

Signed by สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (กรม.)
Date: 2026-02-23T23:54:40.440+07:00

67081f53